

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szakvéleményei

Jogszabály által kötelezővé tett biztonsági elemzés jogi védelme

Ügyszám: SZJSZT 15/07/1.

A bíróság által meghatározott feladat:

- 1.) A biztonsági elemzési folyamat mely elemei tekinthetők olyan szerzői alkotásnak, melyet a szerzői jog védelme illet meg?**
- 2.) Ha a leírás alapján a szellemi alkotási folyamat egyetlen eleme sem minősíthető a szerzői jog hatálya alá tartozó szellemi alkotásnak, úgy azok milyen szellemi alkotásnak minősíthetők (pl. know-how)?**

Az eljáró tanács előjáróban leszögezi a következőket:

I. Ténybeli és jogi kiindulópontok

A megkereső a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezésről szóló 18/2006. (I. 16.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. r.) alapján biztonsági elemzést végez megrendelői (veszélyes ipari üzemek üzemeltetői) számára. Tekintettel arra, hogy sajátos szakmai eljárásról van szó, az írásbeli megkeresést kiegészítendő a megkereső 2007. július 26-án az eljáró tanács részére személyesen is ismertette a biztonsági elemzési folyamatot.

A Korm. r. hatósági és szakhatósági engedélyezést ír elő a veszélyes ipari üzemek számára; ebben az engedélyezési eljárásban ügyiratként kerül benyújtásra az üzemeltető által elkészített biztonsági elemzés, illetve biztonsági jelentés. Az elemzés / jelentés tekintetében meglehetősen részletes előírásokat tartalmaz a Korm. r.

A rendelet azonban lehetővé teszi, hogy az elemzés során többféle módszer alkalmazásával is el lehessen érni az eredményt: több alkalommal használja a „nemzetközi gyakorlatban elfogadott módszert használhat”, illetve „a szakma által általánosan elfogadott módszerrel végezheti el” kifejezéseket. Ez a gyakorlatban is eltérő módszerek alkalmazásához vezet (pl. eltérő kockázati mátrixok alkalmazása, a kockázati csomópontok eltérő megállapítása).

II. A megkeresésre adott válaszok

Ad 1.

Az eljáró tanács rámutat arra, hogy a szerzői jog az információ előállításához vezető – bármily költséges – folyamatnak nem nyújt oltalmat. Önmagában a kidolgozáshoz választott módszerek, eljárások [Szjt. 1. § (6) bekezdés] nem állnak a szerzői jog védelme alatt. Az ilyen módszerek, eljárások megfelelő kiválasztása és alkalmazása pedig nem tekinthető „alkotásnak” az Szjt. értelmében.

Ezért az eljáró tanács a kérdésben foglaltaktól eltérően, de a személyes bemutatáson elhangzottak alapján nem az elemzési folyamat, hanem az elkészült biztonsági elemzés/jelentés szerzői jogi oltalmát vizsgálta.

a.)

A biztonsági elemzés / biztonsági jelentés mind a tényanyag felkutatása és prezentálása, mind az írásba foglalás terén kellően széles alkotói mozgásteret biztosít ahhoz, hogy a szerzői jogi védelem megállapítható legyen – szakirodalmi műként. [1999. évi LXXVI. törvény, a továbbiakban Szjt. 1. § (2) a) és (3) bekezdés]

A megkereső által az eljáró tanácsnak anonimizáltan benyújtott, elmondásuk szerint tipikusnak tekinthető elemzés ilyen egyéni-eredeti jellegű szakirodalmi mű, ami szerzői jogi védelem alatt áll.

b.)

Az eljáró tanács megjegyzi ugyanakkor, hogy bármilyen költséges is e szakirodalmi műben található tények, következtetések felkutatása és megjelenítése, ezek – mint puszta információk – nem állnak szerzői jogi védelem alatt. [Ld. Szjt. 1. § (5) bekezdés „A szerzői jogi védelem nem terjed ki a sajtótermékek közleményeinek alapjául szolgáló tényekre vagy napi hírekre.”]

A szakirodalmi művek esetében ez a helyzet igen gyakran előáll, tipikusan költséges kutatások eredményeit bemutató tanulmányok esetén. A szerzői jog azonban mindig a tartalom, az információ egyéni-eredeti kifejtését („expression”) oltalmazza, és nem magát az információt.

Az információ engedély vagy hivatkozás nélküli átvételét tehát a szerzői jog eszközeivel nem lehet szankcionálni – ezt a szakmai etika mellett legfeljebb egyes sajátos szakmai szabályok tehetnék meg, de ilyen szabályt a biztonsági elemzések tekintetében a Korm. r. nem tartalmaz. Ez érthető, hiszen a Korm. r. célja nem a biztonsági elemzések eredetiségének biztosítása, hanem az alapos, pontos elemzések előmozdítása útján a biztonság fokozása.

Az eljáró tanács megjegyzi: ha a gyakorlatban szolgai másolás történne, és egy vállalkozó által elkészített biztonsági elemzést egy másik vállalkozó az adott üzem tekintetében a megalapozó kutató-elemző munka elvégzése nélkül felhasználna (pl. átdolgozna), valószínűleg nem lenne képes arra, hogy önmagában a tényeket, következtetéseket emelje át, a kifejtés gondolatszövedékének átvétele nélkül. A gyakorlatban ezért sok esetben a szolgai másolások elleni fellépéshez a szerzői jog a szakirodalmi mű védelme útján segítséget nyújt.

c.)

Az 1.a) pontban foglaltak szerint a biztonsági elemzés / biztonsági jelentés eléri a szerzői jogi védelemhez szükséges egyéni-eredeti jelleget; azonban ez az irat a hatósági, szakhatósági engedélyezési eljárásban benyújtásra kerül. Az Szjt. 1. § (4) bekezdése értelmében: „Nem tartoznak e törvény védelme alá a jogszabályok, az állami irányítás egyéb jogi eszközei, a bírósági vagy hatósági határozatok, a hatósági vagy más hivatalos közlemények és az ügyiratok, valamint a jogszabállyal kötelezővé tett szabványok és más hasonló rendelkezések.”

A veszélyes ipari üzemek engedélyezési eljárásában a biztonsági elemzés/jelentés ügyiratnak minősül, és így nem áll szerzői jogi oltalom alatt.

A magyar szerzői jog irodalma és gyakorlata azonban egyöntetűen azon az állásponton van, hogy az ügyirat funkció nem jelenti a mű szerzői jogi védelmének teljes elenyészését: a szerzői jogi védelem kizárólag ebben a funkciójában nem illeti meg az alkotást, de más felhasználások esetén a szerző engedélyére szükség van. A szerzői jogi törvény ismert kommentárja írja szakdolgozatokról: „Tehát csak a minősítési eljárás szempontjából, a minősítő szerv és a jelölt viszonyában nem minősül a disszertáció szerzői műnek.”¹ Ezzel összecsengő vélemény található a Szerzői Jogi Szakértő Testület gyakorlatában is (pl. 21/02, 27/01. sz. ügyek).

Jelen ügyben ez azt jelenti, hogy a hatósági engedélyezési eljárása során az elemzés szerzőt nem illetik meg a szerzői jogok. Ha azonban az üzemeltető az elemzés rendszeres felülvizsgálatakor vagy szükséges módosításakor használja fel az eredeti elemzést (mint szakirodalmi művet), pl. többszörözi vagy átdolgozza azt, akkor ehhez az eredeti elemzés szerzőinek engedélyére van szüksége.

Az eljáró tanács rámutat azonban arra, hogy célszerű, ha az elemzés elkészítésére vonatkozó szerződés világosan rendezze a kész elemzés jövőbeli felhasználásának lehetőségeit, korlátait.

Ad 2.

Önmagában a kidolgozáshoz választott módszerek, eljárások; azok kiválasztása és alkalmazása nem áll szerzői jogi védelem alatt. A Ptk. 86. § (4) bekezdés szerint azonban a személyeket védelem illeti meg a vagyoni értékű gazdasági, műszaki és szervezési ismereteik és tapasztalataik tekintetében is.

A biztonsági elemzés létrehozója által alkalmazott módszerek, eljárások összessége, azok egymáshoz való viszonya, az elemzési folyamatra vonatkozó ismeretek és tapasztalatok együttesen ilyen, ún. „know-how” oltalom alatt állhatnak. Ehhez az szükséges, hogy ezen ismerethalmaz az alkalmazott formájában még ne váljon közkinccsé [1978. évi 2. tvr. 4.§ (1) bekezdés]. E kérdésben a szakvélemény adására a Szerzői Jogi Szakértő Testület nem rendelkezik hatáskörrel.

Budapest, 2007. 09.13.

Dr. Novák Tamás
a tanács elnöke

Dr. Tóth Péter Benjamin
a tanács előadó tagja

Dr. Munkácsi Péter
a tanács szavazó tagja

¹ A szerzői jogi törvény magyarázata, szerk.: Gyertyánfy Péter, CompLex Kiadó, Budapest, 2006., p.